

„Soča“ izbaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnik polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserina 60“.

SOČA

Glasiló slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Pri oznanilih se plačuje za navadno pristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje širke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kjer se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri urednistvu.

Nove šolske postave.

I.

Vsaka nova postava, naj je še tako modra in koristna, ima svoje nasprotnike. A toliko ovir, nasprotnikov in tudi srditih sovražnikov je imela še prav malo kateri, ko'ikor jih kljubuje novim šolskim postavam, dasiravno so načela, na katerih slone čisto zdava in modra in njihove namere obrnjene v dosego največje duševne in tudi materialne koristi naše mladine.

Postave so nove, in za to se nij čuditi, da obsegajo še marsikaj pomankljiviga, kar se bo dalo po razmerah posameznih dežel in po prihodajih skušnjah opiliti in popraviti. A tega smo prepričani, da so nove šolske postave načeloma izvrstne in da obetajo onim deželam in občinam, kder se bodo vestno izpolnovali, vselej prihodnost. Bo prašal kedo, kako je po tem takim mogoče, da imajo te postave toliko nasprotnikov in da je nezadovoljnost z njimi v nekaterih deželah in žužiboz posebno na Slovenskem in Tirolskem skoro da splošna? Zlasti pa privrženci nove pečene „pravne“ stranke in nje časopisi n. pr. „Vaterland“, „Volksblatt“, „Slov. Gospodar“ novih šolskih postav ne mogo nikoli dosti očrniti. Uzroke najdemo lahko in so jasni kot beli dan.

Duhovenstvo je imelo poprej na vse naše šole ne samo ne zmerom velik upliv, marveč jih je imelo malo da ne v svojem izključljivem gospodarstvu. Po novih šolskih postavah je šola ločena od cerkve, a ne tako trogo, kakor posebuo gosp. duhovniki tožijo, ampak toliko, kolikor je prav; kajti pustilo se je duhovenstvu se obilno upliva na šole, saj ima ono v vsakem šolskem svetovalstvu enega ali več zastopnikov z odločevalno glasom. Vzelo se mu je gospodarstvo čez šole in to peče mnogo njih, kateri so bili vajeni gospodariti in so tudi prav radi gospodarili, naj bo uže dobro ali slabo. Učitelj poprej v vsaki, tudi najmanjši stvarici odvisen od duhovnikov in prisiljen vsled svoje revne plače mežariti in orglariti, se je po novih postavah oprostil te odvisnosti; on se lahko svobodno giblje ter živi, dasiravno ne v obilnosti, vendar dostojno ob svoji plači. Duhovnemu se uklanja toliko, ko'ikor se olikanemu človeku spodobi, več se mu ne treba. On je v socialnem življenju in v šoli, se ve, da v mejah postave, sam svoj gospodar. — tako je prav.

A ogromni večini gospodov duhovnikov nij to prav, da niso več edini gospodarji posebno v ljudskih šolah in za to razodevajo nevoljnost v privatnih in javnih krogih, s prižnic celo in po časopisih. Prosto ljudstvo pa, katero ne pozna in ne more ceniti novih šolskih postav in katero je vajeno slišati božjo besedo iz ust svojih dušnih pastirjev, jemlje tudi to za neovržljivo resnico, kar sliši vsak dan in pri vsaki priliki iz njihovih ust — zoper šolske postave in za to in tako se širi nejevolja mej ljudstvom in postaja splošna.

Toda z radostjo moramo priznati, da so v tem oziru mej vsemi slovenskimi deželami menda na Goriškem razmere najboljše. Na Kranjskem in južnem Štajerskem je nasprotovanje in hujskanje proti šolskim postavam veliko hujske, — ko se je pri nas uže precej poleglo. Mnogo duhovnikov se deleži prav marljivo delovanja v zmislu novih postav; oni sedé v krajnih in okrajnih šolskih svetovalstvih, podučujejo v tako imenovanih šolah za silo in izpolnjujejo s tem svojo dolžnost kot pravi duhovniki in pošteni rodoljubi. Kajti kedor je poklican, da sodeluje pri izreji in izobraževanju mladine, pa se temu svetemu poklicu trdovratno odteguje izzagrizenosti, ker nij več izključljivi gospodar v šoli, tak nij in ne more biti niti dober kristjan ne, ker zanemarja poglavitno dolžnost kristjanske ljubezni, — še manje pa pravi duhovnik in pošten rodoljub.

Druga večja ovira, katera zadržuje, kolikor se da, izvrševanje novih šolskih postav — je denarno vprašanje. Nove postave zahtevajo, posebno v začetku njihovega izvrševanja mnogo žrtev. Dobri učitelji, spodobna šolska poslopja, potrebna učila, — vse to stane veliko denara. In naše posestvo, katero ga mora po

postavi v prvi vrsti skladata, je zdaj sploh v kritičnem finančnem stanju. Slabe letine je tlačijo neprenehoma in davki in davščina rastejo od leta do leta. Reklo bi se lahko, da so bile nove šolske postave za naše dežele v najneugodnejšem času sklenjene.

In vendar če primerjamo žrtve s koristimi, ktere moremo po njih doseči, če postarjam, koliko se je uže v drugih državah in deželah za povzdigo šolstva storilo in koliko se še dela in kako vsled tega drugod vse napreduje, znanosti, kmetijstvo, obrtnije in dosledno tudi blagostanje, mi pa svojo največjo škodo in sramoto duševno in materialno zastajamo; če vse to pomislimo, ali se ne bomo zdramil. ter popustili vsega obžalovanja vredno kluhovanje novim šolskim postavam, marveč se jih z veseljem in glede na naše zelo neugodne denarne razmere, tudi z vsom potrebnim pogumom poprijeli, da premagamo kar najhitreje vse ovire, in da žive postanejo, kolikor je za nas do zdaj še mrtvih črk v novih šolskih postavah. Zastonj mlatimo prazne besede: Narodnost, omiko, svobodo, zastonj se bahamo s hrepenjenjem po napredku, dokler ne ustavljamo izvrševanja šolskih postav. Kateri narod je uže do časti in veljave prišel — brez šol? kako je mogoča omika, kder nij poduka in kako moremo govoriti o svobodi, dokler v temi tavamo in smo sužnji svoje lastne nezavedenosti in surovosti? Vsak napredek, boljši v narodnem oziru, ali v omiki ali v svobodi je le tedaj mogoč, kedar je zadostno priskrbljeno za — dobre šole.

E. Kl.

Dopisi.

Iz Gorice 16. avgusta. [Naš prepis.] „Glas“ se je 1. julija 1872. po svoji izpovedi zato rodil, da bo varoval interese konservativne slovenske stranke na Goriškem, posebno pa branil vero, katera je po njegovem mnenju v veliki nevarnosti. Od konca se so k Glasu prištevati skoro edino mlada kurija in oni 3 ali 4 posvetni gospodje, katerim nij „Soča“ vstrezala njih sebičnim namenom. Vsa narodni mlada duhovščina pa je še zmerom ostala pri odlično narolni „Soči“; ona nij zaupala onim gospodom, ki slovensčino le poststransko spogajo, da so v resnici narodni, ker držala se je pregovora: „po dejanjih sili človeka!“

Vendar pa je bil pritisk in upliv mlade kurije tako močan, da smo čez mesec zapazili pri nekaterih mladih nekako bojazen in priznavanje, da bi „Soča“ napravila katoliško-politično društvo in na ta način nekoliko paralizirala saj moralčen pritisk, katerega mlada kurija na nje dela. Nekoliko časa pred lanskim občnim zborom začeli so dogovori. Odborniki „Soče“ so se kazali še precej zadovoljne, da po mogočosti vstrežejo željam mlade duhovščine. Nekemu mlademu duhovcu, kateri se je posebno za to reč poganjal, sta sporočila 2 odbornika „Soče“ da sta zadovoljna udeležiti se konference, pri kateri naj bodo navzočni tudi nekateri gospodje nasprotniki, da enkrat zvedo, kaj prav za prav hočejo oni gospodje. Do te konference nij prišlo, ne vemo zakaj ne in se tudi nijsmo dalje brigali za poizvedbo pravih uzrokov. 23. decembra 1872. je imel Sočin odbor sejo, da se posvetuje zarad kandidatov, katere bo obč. zboru nasvetoval. K teji seji pride tudi č. g. Vales in pokaže navzočnim odbornikom „Soče“ pismo od č. g. Stresa; v tem pismu je hotel ta gospod v imenu neke strauke diktirati, da odbor mora prav tiste može postaviti na kandidatno listo, katere je on napisal.

Akopram je bilo to zahtevanje popoluoma razžaljivo, je vendar odbor g. Valesu odgovoril in predlagal tako kandidatno listo, ki bi morala vsacemu poštemu in miroljubnemu nasprotniku „Soče“ vstreci; odbor je namreč rekel: pustite nam 6 odbornikov s predsednikom vred, mej temi 6. so trije, katere imajo tudi naši nasprotniki na svoji listi, eden šesti g. Nanut pa je tak dober katoličan, da se nihče ne more nad njim spodtikati, po tem pa naznačite nam, če hočete 4 duhovne, mi jih bomo radi priporočali in volili. Ta po-

šten predlog, po katerem bi imeli konservativci v odboru večino je g. V. odbil, češ, da je po njem predložena lista skrajni pogoj, in da če tako ne volimo, nihče nasprotni stranke ne bo sprejel odborništva.

V ostalem je bila ta dogodba natanko popisana v poslanem „Sočinu“ odbornikov v 5. listu letošnje „Soče“. Kako, za boga, se po tem še upa kedo trditi, da so „Sočani“ ne-pravedljivi ker niso volili nobenega duhovna v odbor pri občnem zboru 30. dec. l. l.? Vprašamo, ali je bilo mogoče voliti kakega duhovna po tem, ko so vsi Sočani vedeli, da noben duhoven ne sprejme odborništva? Sočani so le to vedeli, da nasprotniki agitirajo za-se pri družabnikih in v takem položaji je gotovo prenaravna reč, da so morali tudi oni sestaviti svojo listo, za katero so se poganjali, in katera je tudi obveljala pri volitvah 30. decembra 1872.

Da tudi to dokažemo, kličemo našim nasprotnikom v spomin polemko s č. g. Valesom; on je Sočane po listih žalil in napadal; odbor „Soče“ mu je dostojno odgovoril, ker pa se nij dal prepričati v kljub svedočbe 6. pošteni priči in ker se je sam ponujal, da pride na osebno svedočbo, če mi to zahtevamo, smo ga mi v 14. letošnji šte. pozvali, naj nam naznači kraj in čas, da mu bomo vse to, kar smo v polemiki trdili pred pričami neovržljivo dokazali. A koga nij bilo, kedo se nij oglašil? G. Vales!

Vidite tedaj gospodje o! „Glasu“, kedo je nepravdljiv? Kar je storjeno, je storjeno. Ali zabraniti smo hoteli samo to, da se nam ne očita krivda razdora in nepravdljivosti. Naši nasprotniki sami so krivi vsega; oni so osnovali za razdor novi list, oni so povsod intrigirali, oni so začeli za narod zaslužene može črniti, in Glasov junak je šel tako daleč, da je odbornika K. pred dvema drugima odbornikoma sumničil, da je podkupljen od vlade, da nas bo izdal itd.

Takih in enakih intrig vse polno bi lahko naveli, s katerimi hočejo naši nasprotniki odstraniti moči, ki so bile in so zmerom delalne za narod in njega napredek. To se pravi vladi v roke delati in sum zabujati, da so naši sovražniki od neke vladi bližnje stranke podkupljeni, da de'ajo navidez vse za vero, nič za narod; vse za-se in nič za občo blagor!

Nam se drznejo očitati Tonkljivci, da smo vladni in nijsmo za to nobenih dokazov kakor, da se je v Komnu eu c. kr. uradnik za Lavriča poganjal. Tedaj c. kr. uradnik po „Glasovem“ mnenju ne sme imeti uobenega prepričanja, ne sme objaviti svoje simpatije do moža, katerega še naši narodni največi nasprotniki Italijani spoštujejo kot značajnega moža in nesebičnega rodoljuba.

Če bi pa oni gospodje pomislili, da na njih strani je nekoliko c. k. uradnikov, ki so za to Glasovci, ker je ona stranka konservativna, in da pod konservativnim ravno oni uradniki razumejo prijaznost in boječnost proti vsaki vladi, če bi nadalje pomislili, da kurija goriška nij dosti manje vladna od uradnikov in da bo ta kurija polpirala vsako tudi še tako nemško vladno, samo da je konservativna in da podpira stanovske interese teh gospodov; če naposled si od blizu ogledajo svojega junaka, kateri je vsaki vladi obvezan za to, ker je od vlade sprejel križec in da vsak človek, kateri se poganja za križce nij tako neodvisen, kakor bi kedo mislil in morda še manje odvisen, kakor kak uradnik, — dokaz temu, da so se nekateri neodvisni ljudski zastopniki taki časti odpovedali, videč v kr.čih vladni križ, katerega se je težko odkrižati — in če pogledajo na vse zadnje vladnega kandidata pri zadnjih deželnozbornih volitvah, kateri zdaj tudi v njih rog trobi, če vse to pogledajo in še na vrh svojo vest izprašujejo; — prišli bodo do spoznanja, da oni Glasovci ne pa mi, dišijo po vladi, posebno zdaj, ko raste Rauscherjev upliv in ko vlada sama razodeva željo naslanjati se na konservativne elemente in kedo ne vé, da tudi pravničarji ali „Vaterlandovci“ v prvi vrsti delajo za stanovske interese duhovskega in plemeniškega stanu in še le kar od mize teh odpade, obljubljajo narodom.

Pri nas in sploh pri avstrijskih Slovanih je konservativna stranka pravi non sens in nasprotnica slovenske ideje; če hočemo kaj starega konservirati ali varovati mi Slovenci, moramo varovati same stare krivice; — Slovenijo zedinjeno, slovansko solidarnost, omiko in zlato svobodo, vse to zbrisemo na Slovenci iz svojega programa, kakor hitro se strgo zedinimo s konservativno ali pravno, prav za prav „Vaterlandovo“ stranko, in kakor smo uže enkrat omenili, nam se bo pod konservativno nemško vlado, katero se menda zdaj na tihem snuje, gledé narodnosti tako slabo, gledé svobode še slabše gojilo, kakor se nam je godilo pod Giskrom in njegovimi nasledniki.

Da dobro podpremo tudi to trditev, naj tukaj našim čitateljem citiramo odlomek nekega sestavka v listu 168 od 20. junija 1871. „Vaterland“ to je onega lista, ki je prav za prav organ, voditelj ali evangelj vseh pravoarjev nemških in slovenskih; glasi se od besede do besede tako-le:

„Ako govorimo o federalistični organizaciji Avstrije, govori se zmerom samo o kraljestvu Češkem, kraljestvu Galiciji, vojvodini Kranjski, grofiji Goriski itd. a nikoli ni nobenemu federalistu v glavo palo kako Češko, Poljsko, Slovenijo itd., kot stebre avstrijske federacije zrazočovati.“

Iz programa pravoarjev se nadalje vidi, da so od tistega časa še zmerom ostali pri zgodovinskem pravu, da še zmerom narodnosti prezirajo in da je vsem konservativcem avstrijskim, federalističnim in centralističnim le za to mar, da obranijo stanovske predprave in da po možnosti zavirajo napredek in svobodo.

Mi Slovenci pa se opiramo z našimi tirjavami edino le na naravno pravo in na svobodo, če ta ne obvelja, smo mi žrtovani, naj nam fanatični gospodje in sebični doktorji še tako pridgajo, da nam bodo konservativni Nemci popolnoma pravičini.

Kaj bomo dobili, če zmagaa „Vaterlandov“ federalizem; to kar nam je hotel uže Hohenzollern dati: Notranjo avstrijsko grupo, v kateri bodo Nemci še huje nadvladali, kakor so do zdaj v drž. zboru! In gledé svobode in napredka?

Sole in učitelji bodo zopet prišli v stari zanemarjeni stan, čitalnice se bodo odpravile, ker po načelih nekaterih „gospodov“ niso potrebne, komaj zbujeni naš obogi narod začel se bo pripravljati za večno življenje.

Da nema tudi naša sedajna vlada menda nič proti temu, da izvršijo konservativci testament ustavovercev, kateri se glasi: „Avstrija mora nemška biti“; to vse smo uže omenili in je tako očitno, kakor 1 in 1 sta 2. kajti vsaka vlada ima več interesov v konservativni politiki, nego v liberalni. Za nas Slovence je pa le onda resitev, če po svobodnih načelih zmaga prava slavjanska večina tam, kder se odločujajo osoda naše državne polovice.

Iz vsega tega in iz okolnosti, da so Glasovci začeli razpor na Goriskem, katerega mora biti vesela vlada, bo vsak pameten človek razvidel, da so Glasovci ali konservativci naravni zavezniki vlade in da tudi naravnost veslajo v vladno luko, kar bode morda skrajnja še bolje ilustrirala.

(Zarad pomanjkanja prostora konec prih.)

Od levega brega Soče 1. sept. [Izv. dop.] Zavoljo neke drage zgube pri Filistejcih se hrabri Samson vzdigne, 300 lesic vjame, jim repe zveže, in prižge, in jih po zrelem žitnem polju toliko časa dirjati pusti, da plamen vse žito in vinograde popolnoma pokonča. Tako je mislil tudi Dr. Tonkli z ognjenimi piščami lazi in obrekovanja v svojem „Poslanem“ v prilogi k 34. št. „Glasa“ soškega dopisnika uničiti. In glej! kar se ni sam zviti dr. zadosti hudo z lastnim pa krivo drugim namenjenim orožjem spekel, mu še gosp. Vales s svojim pismom v 35. št. „Soče“ priobčenim nevaren prisad pospešuje.

Vse izjave onega „Poslanega“ in obleka, v katero so kot rahlo in šepko dete povite, so gosp. Dr. vam prirojena lastnina, in po nobenem načinu, če tudi en milijon za kako „hujskarijo“ daste, se jih ne znebite in drugim spodtaknete. Mislite, da je še kak-ga slovenskega aristokrata „straš in prekanjenost tako daleč pripravila, po čespisih tiho in zvito slepariti javnost in samega sebe na v pogubo pošteniakov pozdigovati. Ubi pamet doktorje!

Havne tisti, ki so z vami občevali, in ste si jih za umne in sposobne učence in polložne sluga pri izpeljavanju svojih črtov misliti, so vas resno opozorili in popolnoma preresetali, in kadar ste se usmajevali, mdelali, kot malo vredno plave veri in rodoljubom naznanili.

Ali je dopisnik v 18. št. „Soče“ kaj drugega od vas sporočil, kakor g. Vales v svojem pismu, katero, ako že sree imate, v 35. št. „Soče“ citati morete. Ali ni po tem takim, po vsi pravici soški dopisnik poznavši nekoliko vas in vaše namere osebno, in zraven še pismeno od varo- in rodoljubov spodbujen, sl. obče. v tako kritičnem času opomni, zvite lesice se varovati. Morda in skrita se kakšenkrat sredstva s katerimi hoče nametati doseči. Mislil sim, to bo „sapienti sat“ pa na.

Ali vopeta besedam v pismu g. Valesa: „Tonkli nema pod svojo „komando“ kot nekaj sebičnežev v Gorici“, kak drugi pomen dati, kakor soški dopisnik v

18. list: „Verska podlaga pri dr. T. bi znala biti za društvo draga poskušnja, zamj pa dobičkarija“. In pri vsem tem se predržnete v 34. št. „Glasa“ v prilogi vaše „Poslanec“ priobčiti, katero so vsi, ki vas in vaše namene in namena sredstva te namene izpeljati in doseči poznajo, enoglasno obsodili: „es ist nicht so albern, als getthas.“

G. doktor! tukaj negre zato, da se dopisnika pozve, ampak za stvar. Če je v soških dopisih vam resnica povedana, sprejmite jo, saj vam bo znano morebiti: „spoznani kršanski resnici se soperstavlja, je greh zoper sv. duha“; drugače pa pošlite uredništvo zavoljo razžaljenja časti, in hote po najkrajši in gotovejši poti k zaželenemu koncu prišli.

Če pa vi gosp. doktor iz pisma g. Valesa, vašega sedajna-ga privrženca, radodarnost in rodoljubnost deducirati zamorete, dopisnik od levega brega Soče svoj dopis vam v čast prav rad predala, ker bi bil od svojih prijateljev iz in okoli Gorice slabo podučen; drugače pa ostanete vi nevarni in perfidni obrekovalec, kateri kakor Garihaldi v svojem romanu, svoje pero v žolt pomakate, in duhovne, po katerih sprevlačnosti in trudu ste srečni „Neophit“ sv. cerkve postali, kakor sam v svojem „Poslanem“ pravite, črnete. Nobane pregrehe, vedite, ni naš Zveličar tako oistro grajal, kot nehvaležnost in hlapstvo, prvo je imenoval „die schwarze That“ drugo, pobeljen grob. Vaše hlapstvo in nenasitljivo hrepenenje po „hegemoniji je krivo razpora mej goriskimi Slovenci, in rane, ki ste jih z vašo vero, rodoljubnostjo in zvestobo vsekli, se ne bodo tako hitro in lahko zacelile. Ako se bodo tudi kedaj stranke ena drugi k porazumenju bližale, pravega upanja in zanesljivosti, da bi te zedinjenje resno bilo, ga ne bo; kajti kedor vas pozna, mora obstat, da ako bi poprej v odborni družbi Soče pod vašim predsedništvom sam: turški paši, najvse sebičneži in najhujši preganjavec sv. vere sedeli, bi bilo vender še eminentno katoliško ostalo.

Še nekateri prvaki sedajnega „Glasa“, ne spominjajo več, kako so zoper ustanovljenje tega lista ustмено in pismeno ravšali, kurjalni list in bog ve še kake primke mu dajali in kake namene spodtikali? da še več, nekatere duhovne ustmeno in pismeno šuntali, naj materijalno podporo odreko in z vso močjo na to delajo, da bi „Glas“ belega dne ne zagledal. In ravno ti nasprotniki „Glasa“ in dr. T. so prišli sedaj pod njegovo „komando“. Spodobilo bi se tudi njim tukaj nekatere njih liste priobčiti v pojasnenje stvari, da bi javnost spoznala, kje je značaj in dostojnost, al lastne skleda za enkrat nočem onesnažiti, samo to vam kot prijatelj v spomin pokličem: „državni poslanec, katerega vladni organi v tretje nebo povzdigujejo, je nam nevaren porok za brambo sv. vere, povzdigo materijalnega stanja, in obstanek Avstrije.“

Naš Glas pa se od velikega veselja potolažiti ne more, ker Slovincem sovražna „Tagespresse“ dr. Tonklija poveljuje. Hvala navadno je toliko vredna kot človek, ki jo izreče. De gustibus non est disputandum. En duhoven.

Iz Tolminkeskega. [Izv. dop.] Dr. Tonkli piše v 35. šte. „Glasa“ sledeče: „Zakaj sem jaz leta 1870. pri volitvah za dež. zbor padel, bodem v kratkem povedal. Pred volitvami so bili moji nasprotniki raztrosili po Tolminkem, kjer je bil moj volitveni okraj, govornico, da sem jaz postal nasprotnik predelske železnice, in da se potegujem za ložko železnico. Dne 13. junija 1870. so se bili sešli uplivni volilci tolminskega okraja v Kobaridu. Še pred shodom mi je pisal prijatelj s Tolminkeskega pismo, in me povabil, da naj bi se opravičil o zgorej rečeni govornici. Po naključju mi je došlo to pismo v Benetke, kjer sem bil zaradi nekega opravka, ravno dne 13. junija 1870. Moj prijatelj pri shodu v Kobaridu ni imel od mene odgovora in me toraj nij mogel zagovarjati, kar je sum govornice potrdilo. Zatorej so volilci postavili za kandidate gg. Winklerja, Gorjupa in Pagliaruzzijsa. Čeravno sem po tem v Slov. Narod tisto govornico izrekel za lažljivo, kakor je res bila, so se vender volilci držali storjese-ga sklepa in sem se jaz pri volitvi v Tolminu kandidaturi odpovedal.“

Na to treba odgovoriti, da se resnica izve. Mimogredé samo omenim, da pred 13. junijem, tržnim dnevom v Kobaridu, nobeden nij vedel, da se bodo tam volilci snidli, toraj tudi dr. Tonkliju nij mogel njegov prijatelj pisati, naj se udeleži shoda, ker 13. jutro se je še le nekdo izmislil, da je pripraven dan, da se kmetije o prihod jih volitvah pogovorijo. Zbrani moške so za kandidate postavili: Pagliaruzzijsa, Lapanja in kot tretjega Winklerja, ali pa Tonklija (tega ne vem več natanjko.)

On pripisuje temu shodu svoj propad, trdè, da se je po tolminskih hribih in dolinah govornica razširila, da je on nasprotnik predelske železnice, in da je to na zbrane volilce v Kobaridu uplivalo. To nij resnica. Dr. Tonkli nosi svoj pretekli in prihodnji propad v sebi.

Shod v Kobaridu je bil jako primitiven, ker se je prav malo uplivnih volilcev v Kobaridu zbralo; morda jih je bilo o mej 30 možmi, shod je bil tudi prav nevažen, ker Lapanja, ukoravno je bil tam za kandidata postavljen, nij bil voljen.

Da nij bil dr. Tonkli voljen, je sam kriv (naj se bere v št. 85. „Slov. Nar.“ 1870. dopis iz Tolminkeskega, kateri pravi, da je dr. Tonkli padel, a ne z njim vred naš program; pustili so ga poprejšni volilci zaradi osebnih lastnostij in razmer, — da je nasprotnik predelske železnice nij nikder omenjeno!) Na dan volitve je dr. Tonkli v Tolminu kmetje po gostilnicah in ulicah lovil in se jim za poslanca rival. (Winkler in Gorjup sta sedela mirno doma, in vendar sta bila izvoljena; tako delajo pametni, pošteni možje!); na enkrat počil glas, naj se volilci v čitalnici zberó, da bodo tam kandidate določili. Res se zberejo vsi volilci v čitalnici. Najprvi govori g. župnik iz Volč, poudarja, kako važno je poslanstvo v sedajnem času in kake lastnosti mora imeti poslanec, priporočal je W. in G., za dr. T. nij imel besedice. (Paulel kako je mogoče, da ste na enkrat ves Tonklijev privrženec? vi pravite, da se je poboljšal, dokaz temu je, da ne je več o petkih mesa. Gospod župnik, vi ste razumen mož, pa dosleden ne. Dokazite mi, da se je res dr. T. poboljšal. Jaz trdim, da je še zmerom tak, če ne slabši, kot l. 1870. Morda mi hočete s tem njegovo poboljšanje dokazati, ker je zdaj kar na enkrat tako neskončno veren postal? Gospod župnik, ali ne veste, da dr. T. bode tako dolgo vaš prijatelj, dokler se mu bode pri vas dobro godilo, po tem pa se bode zopet trejemu v naročje vrget, če bo videl, da mu bode tam bolje šlo. — Čujte! ko so lani duhovniki iz goriške čitalnice izstopili, je rekel dr. Tonkli: „Hvala bogu, zdaj lahko rečemo, da je naša čitalnica liberalna“. Kako se je uresničil pri dr. T. slavni izrek „principiis obsta“. Vam moram tudi povedati, da sem veliko govoril s pametnimi možmi vašega stana, ktere Vi gotovo spoštujete. Oni so zoper njega, ker vodó, kako stoji z njegovim verskim prepričanjem. Bodite torej dosledni g. spod župnik: jaz mislim da imate pravi pojem o značaju; če boste Vi nedosledno ravnali, kako bode imajoči po tem kmetje, take izgleda preit seboj.)

Po g. župniku se oglasi drugi govornik. Ta poudarja, da blagenu človeku mora biti zavest in znotrajno veselje največi plačilo za izpolnjene dolžnosti. Tega ne najdemo pri dr. T. Leta 1866. je on prejel od vlade zlati križec za zasluge, kakoršne je imel tedajni kanalski brambovec. Celó verjetno je torej, da ta mož, če pride kedaj na Danaj v državni zbor, hode tudi druge re le na prsa obesil, kar je celo slabo znamenje (govori se, da je dr. T. prosil za nj, da bi po tem laže iz Kanala v Gorico prišel za advokata. — Sramota me obide, če se na to zmislim, ker, ne morem razumeti, kako more resen človek na kaj takega misliti, še pri majhnih otrocih so zdaj darila odpravili.)

Očital mu je odkrito rečao še marsikaj, pa tukaj ne bom vsega pogreval.

Naposled je ravno tisti govornik ilustriral nekoliko Tonklijevo rodoljubje. Rekel je, da Tonkli glavo ponosno nosi, in da kmeta, kedar ga ne rabi le od strani pogleda, kedar ga pa rabi, se mu prikljuje. Tako ne dela rodoljub. Očital mu je nadalje, da dr. Tonklija k delu bolje spodbuja častilakomnost in pa sebičnost, kakor pa prava ljubezen do naroda. (Reket mi je nekdo, da je pri teh besedah dr. T. barvo spremenil, kar je znamenje, da ga je govornik v srce zadel.)

Na zadnje se zagovarja dr. T. On našteva vse, kar je uže storil, a ves njegov trud je bil zastonj. Volilci so sklenili, da bodo W. pa G. volili.

Na to gredo volilci v volilno sobo. Prvi volilci so oddali svoje glasove W. pa G.; še le ko je dr. T. videl, da ne bo nobenega glasa dobil, je med volitvijo zamermiral, da se odpove kandidaturi. (Glej šte. 81. „Slov. Nar.“ 1870. dopis iz Gorice.)

Kakor se vidi, je bil shod v čitalnici odločilen; tukaj se nij govorilo, da dr. T. nasprotuje predelski železnici; iz vsega tega tudi vidimo, da dr. Tonklijev program v sledečem obstoji; je na videz dober Avstrijan, slab katoličan in slab rodoljub. Takega programa pa Glas ne pozna.

Gospod dr. Tonkli! Vi želite mir, tudi mi hrepenimo po njem. Ta bo prišel, kedar se bodeš odpovedati javnemu življenju. Odpovejta se mu, ker to je edino zdravilo za Vas.

H koncu se pa jaz, ljubi mi narod, k tebi obrnem in prosim te, izreči na volitveni dan sebi v čast dosledno sledeče: Leta 1870. nijmo hoteli imeti dr. Tonklija za poslanca, tudi letos ga nečemo imeti; zbrali si bomo tistega za poslanca, kateri nas najmanjše nadleguje, ker lastno ponujeno blago nij veliko vredno. Reci v obraz dr. T. na ta dan, kako morete Vi narod in domovino ljubiti, saj nas pri vsaki priložnosti tako skubite, da bomo pomislili še dolgo in dolgo.

Ed-n, kateri narod ljubi.

Politični pregled.

Prihodnjo nedeljo, se sliši, bode cesar podpisal patent, s katerim bode razpuščen stari drž. zbor in razpisane volitve; mej tem pa so se uže vse stranke pripravile na volilni boj in tudi vlada nij spala.

Na Češkem in Poljskem so vsi kandidati postavljeni; a Čehi so zopet začeli odločno pisati proti

temu, da bi šli njih poslanci v državni zbor, in na Poljskem je toliko strank in taka zmešnjava, da se je bati, da bo tam največ vladnih kandidatov prodrla; po nemških kronovinah pa bodo demokrati in konservativci ustavovercem mnogo sedežev v državnem zboru odnesli.

Nadejati se je, da bode na Dalmatinskem zmagala pri volitvah narodna stranka proti izdajalski petorici, katera se je zvezala z Italijani in z vlado, saj sporočila so dobra in iz njih se povzema, da bodo skoro povsod zmagali narodnjaki.

Pri nas na Slovenskem ste tudi obe stranki postavili povsod svoje kandidate in zadnje dni so ljubljanski nemškutarji proklamirali svoje c. k. kandidate in sicer za zdaj samo 2, Adolfa Schafferja za Ljubljano, Dežmana pa za dolensko stran.

V Istri bode v Porečkem okraju skoro gotovo izvoljen izvrsten narodnjak, poreški škof Dobrila in tudi v Volovskem okraju utegne zmagati narodnjak, tako bo saj svet zvedel, da je tudi Istra slovenska in ne italijanska.

V hrvatskem saboru v Zagrebu je končala te dni burna debata zaradi nagodbe z Ogrsko, večina, narodnjaki kakor Živković, Vončina, Mrazović priporočevali so saboru, da sprejme elaborat regnikolarne deputacije; a temu so se ustavljali vrli in slavnoznan narodnjaki in za Slovansko solidarnost vnpti možaki, kakor je dr. Makanec, Rački, Derončin. Glavni govornik proti nagodbi bil je dr. Makanec, ki je eden prvih slovanskih govornikov; on je hrvatskim prvakom ojsre resnice pravil, mej drugim je rekel: Revidirana nagodba je nadaljevanje Rauchijanizma. Narodna stranka izneverila se je z njo svojemu programu, prevarila Slovence, s katerimi se je dogovarjala v Sisku in v Ljubljani, sunila srbski narod od sebe, prepustila granico in Dalmacijo svoji osodi ter se svojim obnašanjem ubija javno moralo in narod pači. Aristokracija, katera je zmerom vladala na Hrvatskem, je nevedna in narod molze, za njegov napredek pa nič ne stori itd. Interesantno je posebno to, kar je Makanec omenil glede nas Slovencev. Pri konferenci v Ljubljani so Hrvatje in Slovenci marsikaj sklenili, a izpeljalo se nij nikoli ljubljanskih sklepov in naravno je tedaj, da se naši nasprotniki po vsej pravici iz Slovanstva norca delajo. Če Slovan dobro premisli razmere mej Slovani, ga pač mora rudečica obleteti in misliti si mora: Kje smo še! Hrvatje so menda nastopili pot Poljakov; oni nečejo poznati slovanske solidarnosti, vendar pa je Makančeva stranka, katera šteje v saboru samo 11 privržencev, zunaj sabora pa večino Hrvatske narodne inteligencije, zdrava srčna žila v bolehnem trupu in prav ta stranka, h kateri skoro gotovo pripada tudi prvi hrvatski patrijarh Strossmayer, mora s časoma zmagati na Hrvatskem. Dokler se pa to ne zgodi, so Hrvatje za nas Slovence mrtvi. Nagodba z Ogrsko je sprejeta in dognana reč, a kakor je sabor ovrget prvo nagodbo od l. 1868., tako bo morda tudi letošnja romala v koš, kedar hrvatski narod spozna svoje prave prijatelje.

Na Dunaji kolera zmerom hujše seza po žrtvah, zdaj pa jo imamo tudi na Primorskem, namreč v Trstu in Cervinjanu; slaba letina, malo zasluzka, pa še bolezen, to bo kaj žalostno stanje.

Italijanski kralj Viktor Emanuel pojde 16. ali 18. skozi Gorico na Dunaj k razstavi; na Dunaji se že delajo priprave za slovesen sprejem; iz Dunaja potuje kralj v Berlin. To potovanje daje vsem listom mnogo ugibati; eni pravijo, da se bo na Dunaji sklepala zveza mej Italijansko, Avstrijo in Nemško in da je to potovanje demonstracija proti povrnitvi Bourbonov na francoski prestol in proti evropski reakciji. Čudno je sicer, da se kronane glave ustavljajo reakciji, ampak pomisliti je treba, da je s francosko reakcijo v nevarnosti Italijanska in Nemška. Italijanski listi vsi z veseljem pozdravljajo kraljevo popotovanje. Nasproti temu pa se kaže francosko ministerstvo boječe in da se nekoliko zbriše vtis tega potovanja, bo baje tudi francoski predsednik Mac Mahon potoval na Dunaj. Pri neugodnem času pa je izdal ital. general Lamarmora prvi zvezek svoje opravičbe zaradi vojske l. 1866., v kateri so bili Italijani tepeni pod njegovim vodstvom, vsled česar mu očitajo izdajstvo. Lamarmora popisuje v tem zvezku diplomatska pogajanja pred vojsko, ovaja prusko in ital. vlado,

kako ste se ti vladi domenile, da bosti Avstrijo delile. Bismark je namreč svetoval, da se Ogersko insurgira; predlog je bil sprejet in obe vladi ste se nasproti Košutu zavezale, da boste dale 3.000.000 fr. za prve stroške ustaje. Tako so zdaj razkriti skrivni nakani Nemške in Italije proti Avstriji, a naši diplomati so predobri kristjani, vse odpusté in tako se nij čuditi da smo zdaj največ prijatelji naših največjih sovražnikov. Tako daleč, da Bismark pri nas ima veliko besedo, so nas pripeljali le ustavoverci, kateri pravijo, da so najboljši Avstrijani.

Na Španjskem se je odpovedal Salmerom predsedništvu in kortezi so izvolili za predsednika prvega rodoljuba Castelarja, kateri je predsedništvo prevzel s pogojem, da mu kortezi dajo polno oblast in zadosti denara, da pobije Karliste, kortezi so mu to dovolili, in zdaj ima Španjska diktatorja, kateremu se bo morda posrečilo rešiti republiko.

P. S. Denašnja „Wiener Zeitung“ prinaša ces. patent od 7. t. m. s katerim so državni zbor razpušča, direktne nove volitve razpišejo in je novi državni zbor sklican na 4. novembra.

Zdaj lahko rečemo, da bomo imeli volitve sred oktobra meseca.

Razne vesti.

(*Deželna kmetijska šola*) se je začela 9. t. m. V to šolo se sprejemajo mladenčji ki so vsaj 15 let stari, lepega нравnega obnašanja in so dovršili nizi gimnazij, ali pa nižjo realko z dobrim uspehom. Sprejemajo pa se tudi taki mladenčji, ki niso zadostili tem zahtevam, ako jih vodi slovenskega oddelka po prestatnem izpitu za sposobne spozna.

Zadnji čas za upisovanje: je sicer že prešel; a prejemljejo se dijaki še zmetom v dež. kmet. šoli pri mestnem vrtu. Naj tukaj se dostavimo, da uživajo dijaki kmet. šole pravico, da smejo pri vojakih služiti kot enoletni prostovoljci. Boljšim našim kmetovalcem priporočamo, da pošljejo sinove v to šolo, če bi jih tudi imeli na domu obdržati, ker dandenes mora tudi kmetovalec kaj znati.

(*Mirovska čitalnica*) napravi v nedeljo 14. sept. besedo s petjem, deklamacijo, govorom in šaloigro „Muteo.“ Vsi gg. udje in slovenski rodoljubi se uljudno vabijo k tej veselici. Neudje plačajo 20 kr. vstopnine. Začetek ob 7. uri zvečer. Odbor.

(*Kulturna čitalnica*) napravi v nedeljo 14. t. m. ob 5. uri zvečer, tombolo, h kateri se prav uljudno povabijo vsi častiti udje.

(*Ex Medano*) se nam piše: Prošnjo katere ste v zadnji Soči omenili, sta Medanska in Biljanska obč. zastopa podpisala in obč. pečat dostavila. Prošnja se je odposlala tudi županstvu v Dolenje za podpis. A to lahonsko županstvo je povrnilo prošnjo brez podpisov ter omenilo z italijanskim dopisom sledeče:*)

„La comune di Dolegna non può che applaudire l'idea destatasi nelle Comuni di Bigliana e di Medana, ma siccome il comune di Dolegna non ha una conformità di circostanze in questo rapporto colle suddette Comuni del Coglio, dessa compilarà una rimostranza analoga e la rimetterà direttamente all' Eccelso I. R. Ministero.“

Razvidno je tedaj, da dolensko županstvo nij podpisalo prošnjo prav zaradi tega ker je prošnja slovenska in ker se prosi ministerstvo naj ozir jemlje na pod Kormin spadajoče Slovence. G. J. županu v Dolenji pa naj bodo na uho povedane Slomšekove besede: „Kdor svojo domovino v resnici, ne sramuje se materinega jezika, ki domače kraje po domače ozivlja.“

G. župan je morda tudi mislil na Koseskijeve besede: „Kar skup ne more biti, pametno ravnaj, če loči se“ in tako se je ločil od svojih sosedov ter drugo zastavo nasadil nad njegovo občino. Sram ga bodi! Dolenskem županstvu ne moremo končno drugo izreči nego, da ga pomilujemo kod odpadnika od mile, drage nam Slovenije ter, da izdihujemo: „Slovenski narod odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo.“

Prošnja se je odposlala ex offe na ministersvo in nadejamo se, da bode veseljavno ministerstvo prošnjo medaških in biljanskih Slovencev uslišalo in imenovalo sodnika, ki bode tudi slovenskega jezika zmožen.**) V to pomoz Bog!

(*Strelni*) V Tupeljah pri Štanjelu udarila je strela 6. t. m. o polnoči v Josip Rudaževu poslopje. Ubila mu je konja, dve kravi 3 ovce i eno svinjco pitano. Rgovolila je ta nebodjotrebna po vsih hišnih shrambah, po sobi kjer je spal R. se suprugo odbila kos ogegnika od okna ša ne tri čevlje od njegove glave.

*) Dopis ne spremenjen od besedice do besedice. PIS.

**) Se je uže zgodilo, ker je imenovan g. Graf, dozdaj sodnik v Kanalu za sodnika v Korminu. URED.

Poškodovala je streho, klet, skedenj, hlev, kuhinjo tako čudno, da skoro neverjetno.

Nesrečnež zavaroval je pri „Sloveniji“ vse drugo, razun živine, to pa po odsvetovanji od strani zastopnika. Letoš rogovi tako gosto strela povsod, da nijamo mi niti naša poslopja še trenotek varni pred njo. Gospodari zavarujte se pridno pri „Sloveniji“ ali pri „Slaviji“ da se Vam nesreča, ako Vas zadene, vsaj zljajša.

(*Zahvala*) Za note raznih napevov, katere je pevsko društvo goriških dijakov blagodušno podarilo čitalnici v Murnem se presrečno zahvaljuje dariteljem čitalnični odbor.

Poslana.

OD LEVEGA BREGA SOČE 25. avgusta. — Na oponašanje v prilogi k št. 34. „Glasa“ od 22. avgusta t. l. pod rubriko „Poslano“ v Gorici 17. avgusta dopisnik od levega brega Soče zaenkrat le to za koristno in potrebno objaviti spozna.

Urednost ali neurednost duhovsko obleko nositi, imajo v katol. cerkvi le samo škofje oblast in moč pri svojih duhovnih določevati, ker tam je tako imenovana „plenitudo potestatis“. Če ste vi, dr. Tonkli, poverjenik ali kak generalni vikar v to oblastjo in močjo v kratkem v Gorici postali, blagovolite javno naznaniti, da vas ne bomo imeli za kakega pooblaščenca Bismarka ali dr. Falka na Goriškem, ki se pridruže preziraje dotične cerkvene oblasti o čisto cerkvenih zadevah nezmotljivo soditi. V tej reči, Vestra paternitas! je vaša vera in oblast prevelika in bi se vam znelo pripetiti po prislovi: omne nimum in vitium vertitur.“

V 34. listu „Glasa“ iz Gorice, 21. avg. čitam: „Pri državnem zboru je šlo za silno volilno postavo, ki je bila obrnjena proti Čehom, Slovincem in drugim našim zaveznikom. In glejte! za to proti nam obrnjeno postavo sta glasovala na našo sramoto tudi naša dva poslancata Črne in grof Coronini.“ Dopisnik iz srede Vipave v št. 83. „Slov. Nar.“ pa pravi: „Ako udeležimo namesto Črne dr. Tonklja, je ravno toliko, kakor da bi nas šli 4 Lahi v Beč zgovarjat.“ Po tem takem kar je Črne, to je dr. Tonkli, to boste sami, gospod Josip razumeli. In z kaj nijete v Vašem poslanem v prilogi nič o tem dopisu v „Nar.“ opomnili? Da, še več, zakaj se nijete uže meseca aprila na ta dopis opravičili, ter nepravilnega in infamnega obrekovalca zavrnilii? Saj imate, kakor je bilo v „Soči“ čitati mnogo razlogov. Pa morebiti je bila „memoria labilis.“ Tedaj vas opominim, da se res „dominatio vestra“ na tisti dopis, ki je v naši zadevi najstarejši in za vsakega federalista važen, opravičite, ker se pravila močno držim: „non datur saltus in natura rerum“ drugače pa nam vredno priložnost dajete, mislite! Qui tacet, consentire videtur.“

Da ste vaš pregrešek spoznali in po v. 4. zapovedi se s cerkvijo spravili, me srčno veseli. A da bi pri vsem tem pa uže pravi kes imeli, dvomim; zakaj vaše povelje v gostilnici v Tolminu: „Frau! kochen Sie mir Fastenspeisen, denn ich bin in ihrem Hause von Spionen umgeben“ — vas presneto slabo karakterizira; in moji osebi napovedana prislovica v Vašem „Poslanem“: „Errare humanum, in errore perseverare diabolicum“ zadeva vas za volje hinavščino in kolosalno laži. Abba ste bili na popotovanju. „Amici, risum tenetis!“ hui!

Kar vaših zaslug po časnikih naštetih tiče, mi je zadosti opazka uredništva „Soče“ v 18. šte. Če ste se sami po časnikih hvalisali, ali od drugih se pustili, dober tek! Lastna ali naprošena hvala smrdi.**)

Na vašo prošnjo, koliko sem pa jaz za vero in narod storil, vam rečem, da se srčno lepo za vašo ponulbo moje zasluge s velikim črkami dati tičiti, zahvalujem. Jaz sem duhoven, in ne smem po besedah našega učenika posvetne hvale iskati. Ako vas pa miče, kaj več od tega pozvedeti, le poprašajte moje duhovne in posvetne naprej postavljene, in zagotovim vas, da težko bodete slišati, tanj vreden duhovske obleke za kakršnega me Vi z vitežkim redom spoznate.

Da se „Sočanom“ trikrat omenjena pečanka studi je gotovo znamenje, da se varujejo čistega želodeca pokvariti, a čaditi se je pa, da „Glasovci“ skoz toliko let tako dopajenje nad kozami imati morejo, ko se vendar vsak kozlu zavoljo neprijetnega duha (rakel bi smradu) rad ugan. Da bi se vam želodec prejel ne preobložil, pošljajte, kaj vam neki učeni in spastorvani zdravniki ft. pravi: Ich veratehe eigentlich das Vorgehen des Vereines „Gorica“ nicht, denn ich veratehe nicht, ob der Verein den Dr. Tonkli oder den Dr. Tonkli den Verein zum Besten hat.

Es-salame.

„Junakov“ organ gor. „Golos“ je začel zaradi spremembe ali pa more biti zaradi pomanjkanja drugega gradiva celo študente napadati, in da bi bilo „bolje fletno“, jo je mahnil po meni, ker imam dolge lase. V let. 36. št. „Glas“ piše nek špicelj, čegar ime hi jaz prav rad vedel, v perfidno-nepravilnem popisu

*) Kaj se ne ne veste, da je to uže stara Tonklijeva nada. URED.

čit. besede v Kviškem 31. avg. o nekem negoriškem študentu, kateri študent mora biti z menoj identičen. Vprašam pa „Glasovega“ pobalinskega dopisnika, ali se upa pri svojem poštenju, ako mu ga je ostalo še kaj, še trditi, da sem govoril „debele“, da so me „za škričce z odra vlekli?“ Zarotujem ga, hoče li biti tako nesramen trditi in povedati, kake „oslarije“ sem govoril kmetom; hoče li še vedno trditi, da sem rekel „ni hudiča“, po tem pa, da sem zatrdil neko „modro“ frazo z reko: „Zlodej naj ga vzame, če mi kede tega ne verjame?“ Ali si tak „Prügelknecht“, da trosiš po svetu še le tako „debele“, da je malo manjkalo, „da me Brici niso potepili?“ Res, ko bi bili vsi Brici tako surovi, kakor se ti kažeš, po tem bi jaz odsvetoval vsakemu, kedor noče trobiti v „Glasov“ iti v Brdo? Raznaš li ste med Brici neumnost, naj ne gradó k omenjeni besedi, ker bodo učili krivo vero. Ker pa niste mogli staremu fantu kaj takega očistiti, ste morali iskati drugega. Kda pa bi se vam boljše prilagalo ko jaz „brez-čč“! s svojimi dolnimi lasmi, zlasti pa ker sem nupil o 1/2, 12 uri zv. (o groza!) dr. L. in omenil nekatere njegove zasluge? Kako bi bil mogel v tej napitnici hudiča negirati? ali uij to absurdno? In ti špicelj se predrzneš še nesramno trditi, da sem rekel, ka nij hudiča, ter da sem rabil kasneje oni „trivjalni rek?“ Sram te bodi, ako hočeš biti tako infamen. Pa mogoče je, da si me le slabo razumel, ker sem rekel . . . in ktere ga (dr. L.) bi radi, ako bi le mogli, hudiču v naročje poslali.“ V tem slučaju pa uživaj moje zaničevanje, ker si poslal izrek, ktere ga si slabo interpretiral, (drugim v škodo) svojemu novemu bogu, da je to brž v svojem alkoranu zabilježil.

„Glas!“ nijsem hotel verjeti, da si tak junak v debelih lažeh in nesramnem napadanju, zdaj pa sem spoznal, da je to istina. Ako pa mi hočeš, ti nesramno-junak „Glas!“ odgovoriti, bi te prosil, sprejeti tudi mojo obrambo v tvoje predale, ker drugim časnikom s tem prostor jemati, bi bil greh; — sam pa ne morem dati takih reči natisniti, ker sam moraš vedeti, ka nijmam še toliko novcev, da bi se mogel dati poštano ostreči. Kar pa se tiče mojih dolgih lasij, ti moram povedati, ka som videl uže večkrat apostelje z z dolgimi lasmi (se ve, le naslikane), pa še nobenkrat s precartano tonzuro. Ipsi se condemnant!

V Št. Andreži, 6. sept. 1873.

MATEJ LUTMAN
stud. philos.

V poslanem iz Renč v „Glasu“ sem čital mej drugim, da družbeniki „Soče“ so lazaroni in blatovci. Da beseda: lazaroni pomeni najrevnejšega in raztrgenega lenuha na Napolitanskem, mislim, vsak dobro ve. Tudi blato vsak pozna, saj se ga ogiblje, kedor ga vidi, če mu je le mogoče. Eno in drugo teh imen je vsakemu gnjusno, in sramotno je onemu, ki ga je vreden.

Ker sem pa tudi jaz ud društva „Soče“, in ker sem si zvest, da z lastnim trudom ne samo sebe in svoje pošteno živim, ampak da moram tudi skrbeti za pitanje onih, ki so, kar je dopisnik iz Renč; torej se ne meni, ne enakim mojim tovarušem ne prilagata od dopisnika nam priloženi imeni: lazaroni in blatovci, ampak zna biti, da bi se on sam v čem njima bližal.

V tem, da to pišem, ni moj namen, da se hočem očistiti sramotnih imen, od dopisa nam dodanih, saj sem prepričan, da zna ljudstvo, ki nas pozna, uže razsoditi, in ve, da sod le, kar v sebi ima, od sebe da. Tudi ne obžalujem dopisnika, ker si kot Kristusov apostelj in božji namestnik, kakor se taki imenujejo, gotovo misli: če imam pravico v cerkvi govoriti brez vsakega ugovora, zakaj bito tudi po cerkvenem časniku ne smel storiti. Kar nameravam, je le to, da izrečem obžalovanje, da oni viši (učelniki) takega Kristusovega apostelja, in namestnika božjega, ki ogenj razdražbe mej ljudstvo meče, da ti mirno gledajo, ali se morda celo veselijo, in ne pomislje nasledkov ali prihodnega sadu takih početij.

MATIJA DOLJAK,
posestnik in kmetovalec.

Dr. Tonkli je v svojem poslanem v 35. listu „Glas-a“ med drugimi neresnicami, tudi to laž mej svet poslal:

Tudi nij res, da bi bil jez v pismu do tedanjega urednika nekatere gospode od „Soče“ prav očrnil; in za romanje dopisov iz Gorice in iz Goriškega v „Slovenski Narod“ nijsem prav čisto nič odgovorel, če ravno moram priznati, da so bili ravno v prvi polovici 1871 l. dopisi iz Gorice in Goriškega jako zanimivi in rodoljubni.

Da se je dr. Tonkli s to trditvijo v svojih lastnih zanjkah vjel, naj čitateljem „Soče“ svedoči sledeči list, ktere ga je Tonkli l. 1871 lastnoročno pisal tedajšnjemu uredniku Slov. Naroda in kateri je z raznimi drugimi manuskripti, dopisi iz Gorice po naključbi prišel v moje roke; pismo se glasi: „Predragi gospod Nadurednik! (Oberredacteur Ured.)

Da sem toliko časa molčal, tega so krive tukajšne razmere pri društvu „Soča“. — To društvo je namreč tisto, katero je vsega razdvojenja na Goriškem kri-

vo, ker je prenapeto, to je odbor njegov. Zategadel sem si prizadeval, da bi bil zopet spravo s tem učinil, da bi po obnem zboru prisilil sedajni odbor dati demisijo, da bi se po tem sklovovali „Soče“ (Doljak, Klavžar, Žigon (oba ničle razun prenapetega in sebičnega Klavžarja) dogovorili in odbor tako sestavili, da bi bile v njem vse stranke zastopane tako, da bi bilo mogoče zjediniti vse Slovence na Goriškem in pridobiti tudi vse duhovstvo. Predlagal sem privatno, da naj bi ti kolovodji pet odborov in moja stranka pa pet predložili in naj bi se potem vsi soglasno volili. Ta predlog pa nij bil sprejet, in ker meni nij bilo zato, da bi te gospode pahnili iz odbora in svojo stranko nanj posedil, ampak do sprave, sem se odpovedal vsej barvi in pustil, naj bi sami si volili odbor, kakor hočejo, kar se je danes zgodilo. — Nasledek bo ta, da izstopi iz Soče inteligencija in da ostanejo pri vodstvu „Soče“ sami kričarji, kterim ni za družega kot zase mar. O tem morda Vam bodem v kratkem kaj dopisal i. t. d. Vse to pišem Vam, da se orientirate, sedaj pa bodite mi zdravi

v Gorici 27 aprila 1871. Vaš sluga Tonkli

Tc pismo in druge manuskripte pošljem Vam, da jih hranite in pokažete vsem tistim, ki se interesujejo poznati Tonklijev značaj. — Zdaj pa naj Tonkli še trdi „da nij očrnil nekatere gospode od Soče“ in da nij bil l. 1871 on Narodov dopisnik iz Gorice; če pa zdaj v svojem poslanem po stari navadi svojo robo hvali, nij to nič nenavadnega: nekterim ljudem je nesramnost prirojena! po tej poti pa je dr. Tonkli uže marsikaj dosegal in misli še doseči; a usmiljenja vreden je vsak človek, ki se po tolikih skušnjah pusti zlorabiti po človeku take baže. Bug varuj slovenski narod takih prijateljev in odrešenikov; svojih pravih sovražnikov se bo uže sam obranil.

- 1 Dr. Tonkli ima volilce zmerom za ovce. Ured
- 2 Menda svojo osebo na predsedniški stol. Ured.
- 3 Ne kameleonski.
- 4 Gotovo se je zgodilo, ker so vsi družabniki spoznali tič-ka ured.
- 5 To inteligencijo je g. Vales popisal, sicer pa je od tistega časa od sedaj komaj 23 mož odstopilo, pa še enkrat toliko pristopilo.

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu, 11. sept.

	f.	kr.
Pšenica kraška, vagan	3	50
„ gorska „	3	30
„ goriška „	3	30
Tursica domača „	2	10
„ ogerska „	1	20
Ječmen cel „	1	10
„ pehan „	3	50
Oves laški „	1	25
„ ogrski „	1	30
Fižol laški „	2	35
„ gorski „	2	50
Rž „	2	30
Krompir nov cent „	2	30
Seno „	0	90
Slama „	1	—
Slanina [špeh] domača cent „	42	—
„ ameriška „	35	—
Vino črno, vedro [Em]	19	dc
„ belo, „	14	„
Pivo graško „	9	60

Riž I. vrste po 13 II. vrste po 12.50 III. vrste po 10.25 IV. vrste po 9.50 V. vrste po 8 fl.

Moje iz Ritterjevih mlinov v Stračicah.

Sč žakljem: Št. I. po 16.10 Št. II. po 14.60 Št. III. po 12.80 Št. IV. po 12.20 Št. V. po 10.60 VI. po 8.10.

Brez žaklja: Otrobi drobni po 3.10 otrobi debeli po 2.90 fl.

Razpis.

Vsled starešinskega sklepa od dne 28. avgusta 1873 podpisano županstvo razpisuje:

1. službo občinskega tajnika z letno plačo 80 manje 2 gold.

2. Službo občinskega sluga z letno plačo 90 gold.

Prosilci želeči prevzeti ti službi naj položijo lastnoročno pisane sč pričevali podprte prošnje do 20. t. m. pri podpisnem županstvu.

Od tajnika se tudi zahteva, da dokaže svoje zmožnost slovenskega, italijanskega in nemškega jezika v govoru in pisavi.

Županstvo Zgonik na Krasu.

ANDREJ GRUDEN mp.
župan

Št. 301.

Razpis učiteljskih služeb.

V sezanskem šolskem okraji se razpisujejo sledeče službe, za katere naj prosilci vložijo svoje prošnje sč vsemi dokazi učiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja najdalje do 25. septembra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih:

- 1.) Učiteljska služba v šolski občini III. vrste, v Štjaku;
- 2.) Učiteljska služba v šolskih občinah IV. vrste, na Barki, v Gabrovici, v Kazljah in v Vojšćici;
- 3.) Podučiteljska služba šolske občine II. vrste, v Sežani.

Dohodki teh služeb so razvidni iz deželne šolske postave od 10. marca 1870. §§. 22, 30, 33, 36 in 36 s pristavkom, da za podučiteljsko službo v Sežani je izjemno letna plača od 400 gld. privoljena.

C. KR. OKR. ŠOLSKO SVETOVALSTVO
v Sežani, 5. septembra 1873.

Predsednik:
MALI.

100 panjev čebel, popolnoma zdravih i lepega plemena, ima na prodaji po jako ugodni ceni

Martin Šorli

v Podmelcih pri Tolminu,

kamor naj se kupazeljni gospodje blagovoljno osobno ali pismeno obrnejo.

ALBIN SLITSCHER

trgovca v LJUBLJANI,

na dunajski cesti, št. 64

priporoča svojo štacuno

za specerijsko blago in železnino; drži zalogo najboljših vednih in cirkularnih žag za dile, deske in furnire, mnogovrstnih ročnih žag, pil, vlitih in iz pleha emailiranih piskrov in vseh orodij za kuhinjo; železne prihranilne ognjišča; plehate in grudelnaste peči in kotle, košnje ino slamerezne kose, lepo pozlačene križe za grobe i. t. d.

Oznanilo.

Naznanja se slavnemu občinstvu, da vsled odloka c. k. namestništva v Trstu 12. avgusta 1873. št. 8607/III. je se-menj v Nabrežini na dne 18. septembra t. l. (kvatern četvrtak) preložen.

ŽUPANSTVO v NABREŽINI
2 sept. 1873.